
Partner či majster tesár?

Tibor Žingora

Psychologický ústav FFMU, Brno
info@psychologon.cz

Počuli ste už frázu: za všetkým hľadaj ženu? Za týmto tvrdením sa toho môže skrývať viac, ako sa nám spočiatku zdá. Partner, či už žena alebo muž, môže dokonca ovplyvniť to, kým sa staneme.

Have you ever heard a phrase: look for the women? This argument can hide more than you may think for the first time. A partner, whether male or female, may even influence who we become.

Každý z nás má rôzne sny, aspirácie, či ciele kým by sa chcel stať. Môžeme chcieť spoločnosťou obdivované rysy ako napríklad rozhodnosť a sebavedomie, či dosiahnuť vysnívané ciele ako napríklad cestovanie alebo pestovanie športu. Viacerým sa to môže i podariť. Nemali by sme však pritom zabudnúť, že sa nevyvíjame vo vákuu (Drigotas et al., 1999). Cestu za ideálom môže výrazne ovplyvniť partner, ktorý má v rukách možnosti k nášmu ideálnemu „ja“ nás priblížiť, ale i oddialiť.

Michelangelov fenomén

Michelangelo Buonarroti popísal sochárstvo ako proces, keď umelec oslobodzuje ideálnu figúru z bloku kameňa, v ktorom spí. Úlohou sochára je jednoducho obsekať kameň, aby odhalil svoju ideálnu formu (Gombrich, 1995 in Drigotas 2002). Ľudia, rovnako ako nevytvarený kameň, ukrývajú v sebe svoju ideálnu formu- ideálne self. Každé je unikátne a tvoria ho rôzne predstavy a sny o tom, akým by človek chcel byť. Rozdiel medzi ideálnym a aktuálnym self pritom podporuje osobnostný rast (Rusbulta et al., 2009).

Michelangelov fenomén sa prejavuje vo vzájomne závislých vzťahoch, ktorým je napríklad partnerský vzťah. Partneri sa správajú v súlade s predstavou toho druhého a adaptujú sa jeden druhému. Takýmto spôsobom vytvoria podmienky, ktoré a) vedú k posilneniu istého správania a b) eliminácii iného, c) čo vlastne vyláka určitý druh správania. Postupom času, pod vplyvom reality vytvorenej partnerom, sa stanú tým, čo v nich vidí partner (Drigotas et al., 1999).

Obrázok 1: Podľa Michelangela sochárovou úlohou je odkryť ideálnu formu kamenného bloku. Môže byť tento vzťah paralelou pre partnerov?

Je to dobré alebo zlé? *Teória partnerskej afirmácie* je úzko spojená s Michelangelovým fenoménom a popisuje stupeň v akom je partner spojenec alebo nepriateľ v ceste za ideálnym self. Predstava toho, akým sa človek ideálne môže stať, totiž nemusí byť rovnaká u oboch partnerov. Partnerská afirmácia má dve komponenty: 1. *Partnerská percepčná afirmácia*: miera súladu medzi predstavou self a ideálnym self. Ak si napríklad Janko predstavuje Katku, takú akou by najradšej bola alebo v nej vidí potenciál dosiahnuť to najlepšie, čím sa Katka môže stať, v takomto prípade by dosahoval vysokú mieru partnerskej percepčnej afirmácie. Prvá zložka podnecuje tú druhú, ktorou je 2. *Partnerská behaviorálna afirmácia*: miera v akej sa partner správa kongruentne s ideálnym self partnera. Aby Janko dosahoval vysokú mieru tejto zložky, musel by sa správať spôsobom, ktorý by vyvolával tie najlepšie Katkine vlastnosti alebo vplýval na Katku pozitívne v jej ceste za jej ideálnou predstavou samej seba. Pôsobenie prvej zložky sa pri druhej nestratí, pretože podnecuje *pohyb smerom k ideálnemu self*, čo znamená, že self sa stále viac podobá tomu, čím by sa chcelo stať (Rusbult et al., 2009).

Michelangelov fenomén je v skratke partnerovo pôsobenie na self toho druhého, ktoré je kongruentné s jeho ideálnym self. Z Janka by bol „Michelangelo“ napríklad v tomto prípade. Katkinou kľúčovou komponentou ideálneho self, akou by chcela byť, je sociabilita, v tom zmysle, že by sa chcela stať viac sympatickou osobou. Na party Janko smeruje konverzáciu takým smerom, aby vyvolal Katkine ideálne self, čo viedlo k jej prejavom milého a priateľského správania. Takto to pokračuje nejaký čas a z Katky sa naozaj stane osoba oplývajúcou sociabilitou (Drigotas et al., 1999).

Partnerov vplyv nie je však vždy pozitívny, môže stroskotať, pretože sochársky proces je kontinuum, ktorý začína síce pri afirmácii, ale prechádza do neafirmácie a napokon môže nastať až disafirmácia. Ako sa disafirmácia môže prejaviť? Sú dve možnosti. Buď je percepčia a následné správanie sa protichodné: Janko

napríklad predpokladá, že Katka je zaujímavá, ale nemá dostatočné schopnosti jednaní s ľuďmi v sociálnych situáciách, a tak Janko začne svojvoľne vytvárať situácie, aby sa Katka mohla prejaviť. Jankov predpoklad je však chybný a namiesto toho, aby to Katke prospelo, začne sa chovať afektovane a nesympaticky. Katka si to môže uvedomiť a nadšená z toho pravdepodobne nebude. Druhou možnosťou je irelevantný vzťah medzi percepciou a správaním sa. Napríklad Janko verí, že Katka je veľmi atraktívna, a tak jej chváli účes, obdivuje jej vkus a podobne. Katke to samozrejme môže lichotiť a starostlivosťou o seba sa naozaj stane atraktívnejšou ženou. Avšak si môže uvedomiť, že Jankov cieľ je pre ňu bezvýznamný a ich nesúlady ju môže sklamať. (Drigotas et al., 1999)

Obrázok 2: Partneri ovplyvňujú osobnostný vývoj toho druhého. Tento vplyv môže byť pozitívny, ale i negatívny.

Už viete, čo Michelangelov efekt je, ale ako sa prejavuje v skutočnom živote? Jeho efekt vzťahu poskytuje vitalitu a vhodné nastavenie partnerov. Percepčne afirmovaný partner sa prejavuje empaticky (Ickes et al., 1990 in Drigotas et al., 1999), čoho vplyv by sa mal prejavovať v posilnení lásky („vidíš ma takú, akou by som chcela byť“). Ako som spomínal vyššie percepčná afirmácia tvorí základ pre behaviorálnu afirmáciu, ktorá so sebou prináša taktiež svoje výhody a to napríklad spoluprácu, pretože obaja partneri sa správajú v harmónii v ústrety spoločným cieľom (Drigotas et al., 1999). A čo vyplýva z pohybu smerom k ideálnemu self? Partneri sú celkovo spokojnejší a túto spokojnosť prenášajú na svojho partnera (Ruvolo & Brennan, 1997 in Drigotas et al., 1999) („som lepšia osoba, keď som s tebou“).

Na záver by som len chcel dodať, že partnerstvo, kde to takto funguje, býva spojené s vyšším well-beingom a spokojnosťou vo vzťahu, obzvlášť pokiaľ je partner nadaný sochár.

Zdroje:

1. **Drigotas, S. M., Rusbult, C. E., Wieselquist, J. & Whitton, S. W. (1999).** Close Partner as Sculptor of the Ideal Self: Behavioral Affirmation and the Michelangelo Phenomenon. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77 (2), 293-323.
2. **Drigotas, M. S. (2002).** The Michelangelo Phenomenon and Personal Well-Being. *Journal of Personality*, 70 (1), 60-77.
3. **Rusbult, C. E., Finkel E. J. & Kumashiro M. (2009).** The Michelangelo Phenomenon. *Current Directions in Psychological Science*, vol. 18 no. 6, 305-309.
4. [Michelangelo's David]. Retrieved April 8, 2013, from:
<http://entertainment.howstuffworks.com/arts/artwork/michelangelo.htm>
5. [Pygmalion by Jean-Leon Gerôme]. Retrieved April 21, 2013, from:
<http://theorientalistgallery.blogspot.cz/2007/10/pygmalion.html>

Citace článku:

Žingora, T. (2013). Partner či majster tesár. *PsychoLogOn [online]*. 2 (1), s.101-104. [cit. vložit datum citování]. Dostupný z WWW: <<http://psychologon.cz/data/pdf/177-partner-ci-majster-tesar.pdf>>. ISSN 1805-7160.